

MOTERŲ, AUGINANČIŲ VAIKUS, SUNKUMAI DERINANT ŠEIMĄ IR KARJERĄ

Kristina Bielskytė, Jurgita Smilgienė

Šiaulių universitetas

Įvadas

Šeimos ir karjeros derinimas – kiekvienam žmogui aktuali problema, tačiau dažniausiai su tuo susiduria moterys, auginančios vaikus. Visuomenėje vis dar vyrauja stereotipas, kad moteris turi aukotis šeimai. Tebelieka aktualūs tradicinių patriarchalinių moters – motinos, žmonos, namų šeimininkės – vaidmenų pokyčių klausimai, tačiau moterys nebesiejamos tik su namų sfera, jų tapatumas koncentruojamas į pasitikėjimą, įgytą efektyviai derinant atsakomybę šeimai, namams ir karjerai (Čyžiūtė, 2007). Pasak R. Andriuškevičiūtės (2010), moterų, auginančių vaikus, šeimos ir karjeros derinimo galimybes lemia jų vaidmuo šeimoje. Autorė teigia, kad egalitarinėje šeimoje, kur abu sutuoktiniai lygiavertiškai dalijasi pareigomis ir darbais, sukuriama didesnė galimybė derinti šeimą ir karjerą nei tradicinio modelio šeimoje.

Tiek užsienio autoriai (Arthur, Hall, Lawrence, 2004; Westman, 2010; ir kt.), tiek lietuvių autoriai (Striukienė, 2012; Laučytė, 2013; Baranauskaitė, 2006; ir kt.) įvardija tuos pačius moterų karjerą sunkinančius veiksnius: 1) profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas; 2) karjeros pertrūkiai; 3) nelankstus vaikų priežiūros organizavimo pobūdis; 4) lyčių vaidmenys (lyties diskriminacija); 5) darbdavių požiūris į reprodukcinio amžiaus moteris. Šią problemą analizavo ir B. Kairienė, R. Jančaitytė ir A. Kolbergytė (2009), atskleidusios darbdavių požiūrį į šeimos ir karjeros derinimą. B. Pociūtė ir E. Krancaitė (2011) tyrė studentų požiūrį į numatomą šeimos ir karjeros derinimo konfliktą. Tačiau visi atlikti tyrimai nėra tiesiogiai susiję su moterimis, auginančiomis vaikus.

Šiame kontekste svarbu išsiaiškinti sunkumus, kylančius moterims, derinančioms šeimą ir karjerą. Pasak N. Petkevičiūtės (2006), motina, žinodama minėtus sunkumus, sugebės derinti asmeninį ir šeimos gyvenimą su profesine veikla, galės būti aktyvi visuomenės narė ir prisidės prie geresnio pasaulio kūrimo.

Remiantis Europos Komisijos 2013 metų ataskaitos duomenimis galima teigti, kad net 15 proc. dirbančių motinų po vaiko priežiūros atostogų negrįžta į darbą; ne visą darbo dieną dirba 32 proc. moterų, vyrų – tik šiek tiek daugiau nei 7 proc.; moterų ekono-

minis užimtumas sudaro 55,7 proc. – 15 proc. mažiau nei vyrų. Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atlikto tyrimo „Moterų ir vyrų padėties pokyčių visose srityse išplėstinis lyginamasis poveikio vertinimas“ duomenimis nustatyta, kad 2014 metais moterų ekonominio aktyvumo lygis buvo žemesnis nei vyrų – atitinkamai 52 proc. ir 63 proc. Tai rodo, jog moterų, turinčių vaikų, šeimos ir karjeros derinimas yra problematiška sritis, reikalaujanti sprendimų. O tai padaryti galima tik žinant visus sunkumus, su kuriais susiduria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą.

Tyrimo problema – kokių sunkumų, derinant šeimą ir karjerą, kyla moterims, auginančioms vaikus?

Tyrimo objektas – sunkumai, kuriuos patiria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą.

Tyrimo tikslas – ištirti, kokių sunkumų kyla moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą.

Tyrimo uždaviniai: 1) ištirti sunkumus, kylančius moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą; 2) atskleisti moters, derinančios karjerą ir šeimą, vaidmenį šeimoje.

Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo duomenys buvo rinkti taikant *pusiau struktūruoto interviu metodą*. Pasirinktas metodas padeda atskleisti asmeninę informantų nuomonę; juo naudojantis atkreipiamas didesnis dėmesys į informanto patirtį ir nuostatas (Girdzijauskienė, 2006). Visų pirma buvo išsiaiškinta informančių demografinė situacija (amžius, vaikų skaičius, šeiminei ir darbinė padėtis, išsilavinimas); po to pateikti klausimai, padedantys atskleisti sunkumus, su kuriais susiduria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą. Interviu metu, atsižvelgiant į pokalbio specifiką, pagrindiniai klausimai buvo koreguojami, papildomi, paaiškinami išsamiau. Interpretuojant surinktą informaciją naudotasi *turinio analizės metodu*. Tyrimui atlikti buvo naudojama *tikslinė informantų atranka*. Iš artimos aplinkos buvo atrinktos penkios moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimos ir

karjeros sritis. Informančių amžius buvo nuo 27 iki 44 metų. Išsiaiškintas informančių pasiskirstymas pagal šeiminių padėtį – visos moterys buvo ištekejusios. Keturios iš penkių tyrimo dalyvių augino po tris vaikus, penktoji informantė turėjo du vaikus ir laukėsi trečiojo. Kitas aktualus demografinis veiksnys buvo informančių darbinė padėtis ir jų išsilavinimas. Dvi iš penkių moterų turėjo profesinį išsilavinimą ir dirbo ne pagal specialybę (valytoja, saldinių gamintoja). Trečioji informantė turėjo profesinį išsilavinimą ir dirbo pagal įgytą specialybę (kirpėja). Kitos dvi apklaustosios turėjo vidurinį išsilavinimą ir dirbo parduojomis. Tyrimas atliktas 2016 metų birželio mėnesį.

Tyrimo rezultatai

Pasak K. Laučytės (2013), motinystė negatyviai veikia moters karjeros sėkmingumą. Autorė remiasi ir užsienio mokslininkų (Higgins, Duxbury ir Lee, 1994) atliktu tyrimu, atskleidusiu, jog moterų profesinio ir asmeninio gyvenimo vaidmenys linkę rasti tuo pačiu metu ir vienos kitam trukdyti. Informančių buvo klausiama, su kokiais sunkumais jos susiduria derindamos šeimą ir karjerą. Žemiau pateiktoje lentelėje (žr. 1 lentelę) tyrimo rezultatai akcentuoja sunkumus, kuriuos įvardijo moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą. Paaiškėjo, kad didžiausias sunkumas yra *profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas*.

1 lentelė. *Sunkumai, kylantys moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą*

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas	<i>Mažai laiko pralesdavau su šeima, savaitgalius turėdavau dirbti; Kažkur turiu aukotis, nebus gerai abiejose srityse; Arba darbas, arba šeima nukentės bent šiek tiek; Sunku suspėti rūpintis vaikais ir kilti karjeros laiptais; Tekdavo aukoti šventes, net vaikų gimtadienius, nes reikėdavo dirbti <...>.</i>	5
Nepalankus darbdavių požiūris	<i>Dar, aišku, kai maži vaikai serga, darbdaviai nenori išleisti iš darbo manęs, turiu vos ne maldauti, kad leistų būti su vaikais; Dirbu slenkančiu grafiku, kuris ne visada leidžia dalyvauti šeimos šventėse, mokyklos vaiko šventėse ir pan.; Darbdaviai nelanksčiai žiūrėdavo į šeimą su vaikais, nes tekdavo dirbti ir naktimis, ir per šventes; Darbdaviams nepatinka, kai vaikai sergo ir reikėjo imti biuletenius, nenoriai išleisdžia į vaikų šventes darželyje ar mokykloje.</i>	4
Karjeros pertrūkiai	<i>Na, būdavo po pertraukų sunku įsilieti į kolektyvą, atsirasdavo nepasitikėjimas savimi didelis; Grįžus po vaikų priežiūros atostogų jautėsi neįsivertinamo jausmas; Kai 6 metus prižiūrėjau vaikus, buvo sunku sugrįžti į darbo rinką; <...> po tokių pertraukų atrodė, kad nebegalėsiu vėl normaliai dirbti <...>.</i>	4
Nelankstus vaikų priežiūros organizavimo pobūdis	<i>Gyvenau nedideliame miestelyje ir čia nebuvo kur palikti vaiko, kai norėjau išekotis darbo; Pažiūrėkit aplink: beveik nėra kur vesti vaikų, kai nori dirbti arba turi stovėti eilėse labai daug laiko <...>.</i>	2

Beveik visos informantės teigia, kad profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas pasireiškia *nevienodu dėmesio paskirstymu: viena iš sferų nukenčia, kitai skiriamas prioritetas*. Antrasis sunkumas, kurį paminėjo net keturios informantės, yra *nepalankus darbdavių požiūris* į moteris, auginančias vaikus, kaip į potencialias darbuotojas. Informantės teigė, kad *darbdaviai nenoriai išleisdžia iš darbo, kai suserga vaikas ar vyksta šventės mokyklose*. Analizuojant *karjeros pertrūkius*, kaip vieną iš sunkumų, su kuriuo susiduria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą, informantės pabrėžia *sudėtingą grįžimą į darbo rinką, įsiliejimą į darbo kolektyvą*. Tyrimas atskleidė, kad viena iš kliūčių derinti šeimą ir karjerą yra *nelankstus vaikų priežiūros organizavimo pobūdis*. Tyrimo dalyvių nuomone, šis

sunkumas atsiranda dėl *menko vaikų priežiūros institucijų tinklo išvystymo nedideliose miesteliuose*. Tyrimo dalyvės teigė, kad kartais net *nėra kur vesti vaikų*, kai ieškai darbo, o kartais *tiesiog turi stovėti eilėje, kad vaikas galėtų patekti į darželį*. Dvi iš penkių informančių paminėjo šį sunkumą, su kuriuo tenka susidurti ir kitoms moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą.

Apibendrinant tyrimo metu gautus duomenis apie sunkumus, su kuriais susiduria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą, galima pastebėti, kad neišryškėjo vienas iš straipsnyje minėtų autorių įvardytų sunkumų – lyties diskriminacija.

Kitu interviu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti priežastis, lėmusias minėtų sunkumų atsiradimą. Gauti duomenys pateikti lentelėje (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. *Priežastys, lėmusios moterų, auginančių vaikus ir derinančių šeimų ir karjerą, patiriamų sunkumų atsiradimą*

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Laiko stoka	<i>Tiesiog per mažai laiko, kad viską spėtum; <...> nes nespėju visko <...>; Ir vaikas, ir darbas reikalauja labai daug laiko; <...> darbe prabūnu 8 val., tai kaip spėti rūpintis vaikais ir namais.</i>	4
Namų rutina, sąlygojanti socialinių ir profesinių įgūdžių stoką	<i>Namų rutina, paskui net sunku bendrauti <...>; <...> kai bendrauji kelis metus tik su savo vaikais ir vyru, tai ir nebeturi tų įgūdžių; Jūs pagalvokit: 6 metus, kai prižiūrėjau vaikus, tai nemačiau nieko, be vaikų ir vyro <...>.</i>	3
Darbdavių nesupratingumas	<i>Darbe niekas nesupranta, kiek laiko šeimai reikia skirti; Nes darbdaviai turi keisti savo požiūrį į mus, mamas, arba nieko nebus kitaip; Direktorai turėtų suprasti, kad jie irgi turi šeimas <...>.</i>	3

Analizuojant gautus duomenis išryškėjo trys grupės veiksnių, lemiančių sunkumus, su kuriais susiduria moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą: **laiko stoka; namų rutina, sąlygojanti socialinių ir profesinių įgūdžių stoką; darbdavių nesupratingumas**. Moterų teigimu, **laiko stoka** yra priežastis, apsunkinanti profesinės veiklos ir šeimos derinimo procesą. Informantės pasakojo, kad joms *neužtenka laiko ir šeimai, ir karjerai tuo pačiu metu; darbo valandos yra per ilgos, kad moteris suspėtų grįžusi iš darbo pasirūpinti vaikais*. Kita įvardyta priežastis buvo **namų rutina, sąlygojanti socialinių ir emocinių įgūdžių stoką**, – taip pažymėjo moterys, prieš tai įvardijusios sunkumus, susijusius su integracija į visuomenę po vaiko priežiūros atostogų. Tyrimo

dalyvės grindžia savo mintis tuo, kad jos, *praleisdamos didžiąją dalį laiko namuose su savo vaikais ir vyru, praranda reikalingus įgūdžius egzistuojančioje darbo rinkoje, visuomenėje*. Dar viena išskirta veiksnių grupė – **darbdavių nesupratingumas**. Informantės pasakojo, kad *darbdaviai nesupranta, kiek laiko reikia skirti šeimai*. Jos teigia, kad darbdavių požiūris į mamas, auginančias vaikus, yra viena iš priežasčių, kodėl kyla sunkumų derinant šeimą ir karjerą.

Interviu metu tyrimo dalyvių tikslingai buvo prašoma papasakoti apie vaidmenų pasidalijimą savo šeimoje, nes tikėtasi, kad moters vaidmenys šeimoje gali sąlygoti jos profesinės veiklos ir šeimos derinimo sunkumus.

3 lentelė. *Vaidmenų pasidalijimas šeimoje*

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Tradicinės šeimos modelis	<i>Man namų ruoša, vaikų prižiūrėjimas, o vyras aprūpindavo pinigais, būdavo pagrindinis maitintojas; Aš prižiūriu vaikučius, gaminu valgyti, tvarkau namus ir skalbiu. O jis dirba savo darbą ir šiek tiek padeda ūkyje; Aš prižiūriu vaikus, rūpinuosi jais, tvarkau namus, o vyras stengiasi išlaikyti šeimą.</i>	3
Iš dalies egalitarinės šeimos modelis	<i>Vaikus prižiūriu aš, šiek tiek padeda vyras. Namų ruošos darbus dalinamės abu. Abu dirbam; Abu dalijamės namų ūkio ruoša, bet vaikais rūpinuosi didžiąją dalį tik aš. O šiaip stengiamės padėti vienas kitam visur ir visada.</i>	2

Lentelėje (žr. 3 lentelę) pateikti tyrimo duomenys atskleidžia sutuoktinių vaidmenų pasidalijimą šeimoje, kuriuo remiantis galima įvardyti šeimos modelį. Tyrimo dalyvės teigė, kad jos *prižiūri vaikus*, yra atsakingos už *namų ruošos darbus, maisto gamimą, skalbimą*, o sutuoktinis yra *maitintojas, uždirba pinigus šeimai*. Šie atsakymai rodo, kad tai yra **tradicinės šeimos modelis**. Tačiau kitoje atsakymų dalyje galima išvelgti **iš dalies egalitarinį šeimos modelį**. Moterys teigia, jog *namų ruošos darbus dalinasi abu, abu uždirba pinigus šeimai, visur ir visada padeda vienas*

kitam. Tačiau už vaikų priežiūrą lieka atsakingos moterys, todėl šeimos modelis yra tik iš dalies egalitarinis. Moterų, auginančių vaikus, galimybes sėkmingai derinti šeimą ir karjerą mažina šeimoje atliekami vaidmenys ir pareigos. Galimybė derinti šias sferas priklauso nuo to, koks šeimos modelis vyrauja ir koks yra darbų ir pareigų pasiskirstymas šeimoje.

Motėrimis papasakojus apie vaidmenų pasidalijimą šeimoje, buvo klausiama, kaip tie vaidmenys lemia jų šeimos ir karjeros derinimą.

4 lentelė. *Moterų, auginančių vaikus, karjeros ir šeimos derinimo sėkmę lemiantys veiksniai*

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Vaidmenų pasikeitimas su vyru	<i>Jei vyras būtų prižiūrėjęs vaikus, galbūt būčiau pabaigusi studijas ir dabar dirbčiau kūno kultūros mokytoja mokykloje, o ne saldinių gamintoja; Karjera būtų geresnė, jei vyras būtų prižiūrėjęs vaikus, o ne aš; Jei turėčiau daugiau laiko, tai galėčiau kelti kvalifikaciją įvairiuose seminaruose, o dabar turiu nemažai laiko praleisti su savo mažąja, nes vyras neturi tam laiko <...>; Tai aišku. Jei apsiukeistume su vyru vietomis, aš galėčiau kilti karjeros laiptais, o jis rūpintųsi viskuo.</i>	4
Tolygus pareigų ir darbo pasidalijimas šeimoje	<i><...> man nukentėjo karjera, nes 6 metus nedirbau, nes prižiūrėjau vaikus; <...> bet baigus pirmą kursą atsirado pirmas vaikelis, todėl mokslus teko mesti; O vyras sėkmingai tuo tarpu dirbo, kol aš prižiūrėjau vaikus; Juk, pagalvokim, jei vyras darytų namuose viską, ką darau aš, tai aš būčiau karjeristė, o jis toks, kaip šiuo metu esu aš – namų šeimininkė, dirbanti, kad bent šiek tiek finansiškai prisidėtų prie šeimos biudžeto.</i>	4

Gauti atsakymai atskleidė moterų, auginančių vaikus, šeimos ir karjeros derinimo sėkmę lemiančius veiksnius. Lentelėje (žr. 4 lentelę) pateikiami gauti tyrimo duomenys.

Iš tyrimo dalyvių gautų atsakymų paaiškėjo, kad moterų, auginančių vaikus, karjeros ir šeimos derinimo sėkmę lemia du pagrindiniai veiksniai: *tolygus pareigų ir darbo pasidalijimas šeimoje* ir *vaidmenų pasikeitimas su vyru*. Tyrimo dalyvės teigė, jog *jei vyrai būtų auginę vaikus, jos būtų galėjusios siekti geresnės karjeros; susikeitus vietomis su vyru*

(kai jis tvarko namus, prižiūri vaikus), jų karjera būtų sėkmingesnė, galėtų skirti jai daugiau laiko.

Prie šeimos ir karjeros derinimo prisideda ir valstybė bei jos įgyvendinama politika. Tiriamųjų buvo klausama, ką jos galvoja apie valstybės teikiamą pagalbą moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą. Lentelėje (žr. 5 lentelę) pateikiami atlikto tyrimo duomenys rodo, kad stokojama valstybės pagalba moterims, auginančioms vaikus. Išskiriamos keturios grupės veiksmų, į kuriuos valstybė turėtų sutelkti dėmesį, norėdama padėti motinoms, derinančioms šeimą ir karjerą.

5 lentelė. *Valstybės parama moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą*

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Menka finansinė parama	<i><...> mažos pašalpos, <...>; <...> turiu 2 vaikus, jais reikia rūpintis, o remia tik daugiavaikes; Aišku, ir pašalpos galėtų būti didesnės, tada galėčiau ir auklę už tuos pinigėlius samdyti; Ir taip galvoju, kad turėtų būti didesnės išmokos ne tik daugiavaikėms šeimoms, bet ir šeimoms, kai turi 1 ar 2 vaikučius, nes matau, kaip vargsta kaimynai lygiai taip pat kaip aš su 3, o valstybės rėmimas visai kitoks.</i>	4
Nepalankūs įstatymai	<i>O <...> todėl, kad nėra įstatymų, palankių moterims, <...> blogi darbo įstatymai; Nesijaučia, kad valstybė labai padėtų. Įstatymai nepalankūs; Nors ir sako, kad darbdaviai laiko vietos, bet taip nėra, reiktų gal koreguoti įstatymus.</i>	3
Darbo grafiko nelankstumas	<i>Kažkaip ir dėl to darbo, tarkim, galėtų būti lankstesnis grafikas, net nežinau; Darbo valandos nepatogios, <...>; Mažai pagalbos iš valstybės, tos darbo valandos nepatogios, nėra kaip pasiimti vaiko iš darželio.</i>	3
Praktinė ir (ar) informacinė pagalba sugrįžus po vaiko priežiūros atostogų	<i>Pavyzdžiui, man po ilgos pertraukos buvo labai sunku integruotis į visuomenę, valstybė nepagalvoja apie tai. Apie kažkokius apmokymus sugrįžtant į darbo rinką – aš net nežinau.</i>	1

Moterų atsakymai parodė, kad, jų nuomone, valstybė nepadeda moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą. Tyrimo dalyvių atsakymai pasiskirstė į keturias kategorijas, atskleidžiančias moterų požiūrį į valstybės teikiamą paramą ir jos nepakankamumą. *Menka finansinė pagalba* apima *mažas pašalpas* ir *rėmimą tik daugiavaikių šeimų*. Moterys teigė, jog *pašalpos nėra pakankamos norint išlaikyti vaikus, jos turėtų būti didinamos*. Kita sritis – *nepalankūs įstatymai*. Informantės apibūdi-

no valstybės pagalba stoką moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą; jos pastebi, jog *nesilaikoma įstatymo saugoti darbo vietą išėjus vaiko priežiūros atostogų* ir pan. Kita sritis, stokojanti valstybės pagalba, yra *darbo grafiko nelankstumas*. Dirbančios ir vaikus auginančios moterys neturi galimybių derinti savo darbo valandas su vaikų priežiūros įstaigų darbo valandomis: *Mažai pagalbos iš valstybės, tos darbo valandos nepatogios, nėra kaip pasiimti vaiko iš darželio*. Moterims, auginančioms vaikus

ir derinančioms šeimą ir karjerą, būtų labai naudinga valstybės teikiama **praktinė ir (ar) informacinė pagalba sugrįžus į darbą po vaiko priežiūros atostogų**. Tyrimo dalyvės teigė, jog *joms sunku sugrįžti po ilgos pertraukos, sunku integruotis į visuomenę*. Taigi valstybė turėtų pagalvoti apie veiksmus, lengvinančius moterų sugrįžimą į darbo rinką.

Apibendrinant valstybės pagalbą moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą, galima teigti, jog moterys neįaučia paramos iš valstybės daugelyje gyvenimo sričių.

Išvados

1. Išanalizavus mokslinę ir metodinę literatūrą išsiaiškinta, kad moterų, auginančių vaikus, šeimos ir karjeros derinimą sunkina šie veiksniai: 1) profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas; 2) karjeros pertrūkiai; 3) nelankstus vaikų priežiūros organizavimas; 4) lyčių vaidmenys (lyties diskriminacija); 5) darbdavių požiūris į reprodukcinio amžiaus moteris.
2. Tyrimo duomenys atskleidė, jog sunkumai, išryškėję analizuojant literatūrą, pastebimi ir praktikoje. Informantės nesucidūrė tik su lyčių diskriminacijos problema.
3. Moterų, auginančių vaikus ir derinančių karjerą, sunkumus dažniausiai lemia šios priežastys: laiko stoka, darbdavių nesupratingumas ir namų rutina, sąlygojanti socialinių ir profesinių įgūdžių stoką.
4. Moterų, auginančių vaikus, karjeros ir šeimos derinimo sėkmę lemia šie veiksniai: vaidmenų pasikeitimas su vyru bei tolygus darbo ir pareigų pasidalijimas šeimoje.
5. Pastebėtas ryšys tarp moters vaidmens šeimoje (egalitarinė arba tradicinė šeima) ir sudarytų galimybių derinti šeimą ir karjerą. Egalitarinės šeimos modelis leidžia moterims derinti šeimą ir karjerą, nes sutuoktiniai dalijasi pareigomis, vaikų priežiūra, namų ūkio darbais; tradicinio modelio šeimoje viską atlieka moteris, o vyras yra tik šeimos maitintojas.
6. Moterys akcentuoja, kad valstybės politika nėra orientuota į pagalbą moterims, auginančioms vaikus ir siekiančioms karjeros, dėl menkos finansinės paramos, nepalankių įstatymų, darbo grafiko nelankstumo ir jaučiamos praktinės ir (ar) informacinės pagalbos stokos moteriai sugrįžus į darbo rinką po vaiko priežiūros atostogų.

Literatūra

1. Andriuškevičiūtė R., 2010, *Vaiko socializacijos ypatumai egalitarinėje šeimoje*. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LTeLABa-0001:E.02~2011~D_20110124_130151-63797/DS.005.0.02.ETD>.
2. Arthur M. B., Hall T. D., Lawrence S. B., 2004, *A handbook of career theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Baranauskaitė T., 2006, Moterų padėtis Lietuvos darbo rinkoje. Iš: *Moteris postmodernioje visuomenėje: konferencijos pranešimų medžiaga*. P. 21–31. Kaunas: Technologija.
4. Čyžiūtė J., 2007, Veiklios moters socialiniai vaidmenys šeiminių partnerystės kontekste. *Filosofija. Sociologija*. 18 (2). P. 55–63. Prieiga per internetą: <<http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2007/2/55-63.pdf>>.
5. *Europos Komisijos ataskaita*, 2008. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/LT/1-2008-181-LT-F1-1.Pdf>>.
6. Girdzijauskienė S., 2006, *Kokybinis interviu: metodiniai nurodymai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
7. Jančaitytė R., Kolbergytė A., Kairienė B., 2009, Darbdavių požiūris į apmokamo darbo ir šeimos vaidmenų derinimo galimybes Lietuvoje. *Socialinis darbas*. 8 (1). P. 28–37. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/04a/4_kairiene_jancaityte_kolbergyte.pdf>.
8. Krancaitė A., Pociūtė B., 2011, Universiteto studentų nuostatos į numatomą karjeros ir šeimos konfliktą. *Acta Paedagogica Vilnensia*. 26. P. 121–134. Prieiga per internetą: <http://www.euroguidance.lt/uploads/files/Pociute_Krancaite_Karjeros%20ir%20seimos%20konfliktas_2011.pdf>.
9. Laučytė K., 2013, *Moterų vidurinėsios karjeros vystymasis: paskatos ir barjerai*. Prieiga per internetą: <http://archive.ism.lt/bitstream/handle/1/157/ETD201309_Kristina%20Lau%C4%8Dyt%C4%97.pdf?sequence=3>.
10. *Moterų ir vyrų padėties pokyčių visose srityse išplėstinis lyginamasis poveikio vertinimas*, 2014. Prieiga per internetą: <http://lpf.lt/files/Projektai/64_Poveikio_vertinimo_ataskaita.pdf>.
11. Petkevičiūtė N., 2006, *Karjeros valdymas: asmeninė individualioji perspektyva*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
12. Striukienė A., 2012, *Moterų profesinę karjerą lemiantys veiksniai*. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2012~D_20120703_15264160279/DS.005.0.01.ETD>.
13. Westman A. L., 2010, *The reflection of gender: on the career of women managers*. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.

Summary

DIFFICULTIES THAT WOMEN RAISING CHILDREN FACE WHILE BALANCING FAMILY LIFE WITH A CAREER

K. Bielskytė, J. Smilgienė

Family life-career balance is an important issue for everyone, but mostly for women raising children. The stereotype that woman should give up work for the sake of her family predominates in society. Analysis of scientific and methodological literature showed that the following factors make it difficult to balance family life with a career: 1) conflicts between professional and personal life; 2) career interruption; 3) inflexible childcare services; 4) gender roles (gender discrimination); 5) employer attitude towards women of childbearing age.

Aim of the research: to investigate what difficulties women raising children face while balancing family life with a career. Data were collected via a semi-structured interview. Content analysis was done, the obtained data were interpreted. Purposive sampling was used (5 women who raise children and are balancing family life with a career). The results of empirical research showed that the main problem is **conflicts between professional and personal life**. Such conflicts arise because of a lack of time, a lack of employer understanding, household routine. Women withdraw from the labour market and lose social and professional skills. Equally shared parenting and housework is a good way to successfully manage personal and professional life. The respondents emphasized that the issue should be addressed by state policy.

Keywords: career and family, women raising children.

Santrauka

MOTERŲ, AUGINANČIŲ VAIKUS, SUNKUMAI DERINANT ŠEIMĄ IR KARJERĄ

K. Bielskytė, J. Smilgienė

Šeimos ir karjeros derinimas – kiekvienam žmogui aktuali problema, tačiau dažniausiai su tuo susiduria moterys, auginančios vaikus. Visuomenėje tebevyrauja stereotipas, kad moteris turi aukotis dėl šeimos. Išanalizavus mokslinę ir metodinę literatūrą išsiaiškinta, kad moterims, auginančioms vaikus, karjeros derinimą sunkina šie veiksniai: 1) profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas; 2) karjeros pertrūkiai; 3) nelankstus vaikų priežiūros organizavimo pobūdis; 4) lyčių vaidmenys (lyties diskriminacija); 5) darbdavių požiūris į reprodukcinio amžiaus moteris.

Tyrimo tikslas – ištirti, kokių sunkumų kyla moterims, auginančioms vaikus ir derinančioms šeimą ir karjerą. Tyrimo duomenys buvo rinkti taikant *pusiau struktūruoto interviu metodą*. Interpretuojant duomenis naudotasi *turinio analizės metodu*. Taikyta *tikslinė informantų atranka* (tyrimo dalyvės – penkios moterys, auginančios vaikus ir derinančios šeimą ir karjerą). Empirinio tyrimo rezultatai liudija, kad didžiausias sunkumas moterims yra **profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo konfliktas**. Sunkumus lemiančios priežastys dažniausiai yra šios: laiko stoka, darbdavių nesupratingumas ir namų rutina, sąlygojanti socialinių ir profesinių įgūdžių stoką. Dermės sėkmę lemia vaidmenų kaita ir tolygus darbo ir pareigų pasidalijimas šeimoje. Moterys akcentuoja, kad valstybės politika nėra orientuota į pagalbą moterims, norinčioms derinti šeimą ir karjerą.

Prasminiai žodžiai: karjera ir šeima, moterys, auginančios mažamečius vaikus.

Įteikta 2016-06-19
Priimta 2016-06-27